

ΜΕΤΑΞΙΑ ΚΡΑΛΛΗ

Σύρα
Σάκρα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Σύρα Σάκρα**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Μεταξία Κράλλη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ευδοξία Μπινοπούλου
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Θάνος Κακολύρης
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Μεταξία Κράλλη, 2022
© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Ildiko Neer/Arcangel, Zozulya Taras/Shutterstock
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2022

Πρώτη έκδοση: Ιούνιος 2022, 15.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4320-1
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4321-8

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSYCHOLOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 Publishers since 1979

Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΜΕΤΑΞΙΑ ΚΡΑΛΛΗ

Σύρα Σάκρα

*Στη μητέρα μου, Αίμη, που όταν ήταν μαθήτρια
αγωνιούσε μη βρεθεί να 'χει στα χέρια της
την bobine στο τέλος του διαλείμματος*

Εισαγωγή

Μόνο όταν έχεις γράψει μια ιστορία και την ξαναδιαβάζεις, συνειδητοποιείς από πόσες στιγμές στη ζωή σου μαζεύτηκαν οι αφορμές, οι εμπνεύσεις, οι ψηφίδες κοντολογίς που οδήγησαν στο τελικό αποτέλεσμα.

Στο βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας οι πρώτες ψηφίδες ήταν τα χρόνια που έζησα ως παιδί στο Παλιό Ηράκλειο. Έτσι το λέγαμε για να το ξεχωρίζουμε από το Νέο, δίπλα στις γραμμές του ηλεκτρικού. Το Παλιό Ηράκλειο κρατούσε έντονα τότε τα χνάρια της βαυαρικής του καταγωγής. Βρέθηκα να έχω συμμαθητές Βάγγερ και Κελμάγερ, να κοιτάζω από την περίφραξη το κτήμα των Φιξ και να θαυμάζω την παρατημένη αλλά πανέμορφη βιλίτσα του που στα μάτια μου φάνταζε πύργος των παραμυθιών, να μπαίνω στον Άγιο Λουκά για να παρακολουθήσω πρώτες κοινωνίες, γάμους, βαπτίσεις και κηδείες. Το αγάπησα το Παλιό Ηράκλειο και την ιστορία του.

Άλλες ψηφίδες ήρθαν από το σχολείο μου ή μάλλον από το σχολείο της μητέρας μου. Το ίδιο ήταν αλλά στα χρόνια τα δικά της η Ελληνογαλλική Σχολή των Αδελφών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως κρατούσε το παλιό κτίριο στην οδό Χαριλάου Τρικούπη με τη βαριά σιδερένια πόρτα του, το οικοτροφείο του, τους αυστηρούς του κανόνες, ακόμα και τις *orphelines* του. Στη δική μου σχολική ζωή όλα αυτά είτε είχαν εξαφανιστεί, είτε είχαν ξεθωριάσει.

Η καταλυτική ψηφίδα όμως ήταν η γνωριμία μου με τη Σύρο, μέσω της φίλης μου της Μαρίας. Στη Μαρία εγώ, όπως και όλοι από την παρέα μας, χρωστάμε μερικές από τις ομορφότερες καλοκαιρινές αναμνήσεις μας, καθώς το νησί της, το χωριό της, η παραλία της και η ταβέρνα του πατέρα της φιλοξένησαν την ανεμελιά μας, τα γλέντια μας, τα μεθύσια μας και το ξεφάντωμά μας.

«Σύρα Σάκρα» λοιπόν. Σύρα η ιερή. Επειδή πριν από το 1821, οι καθολικοί κάτοικοι αποτελούσαν το 95% του συνολικού πληθυσμού της, φιλοξενούσε πέντε μοναστικά τάγματα κι ήταν έδρα Επισκόπου. Η Καθολική Εκκλησία είχε σίγουρα λόγους να της αποδίδει αυτόν τον τιμητικό χαρακτηρισμό. Η Σύρος είναι η πραγματική πρωταγωνίστρια αυτής της ιστορίας, με την Απάνω Χώρα και την Ερμούπολη, τις χιώτικες καταβολές της, τον πλούτο της και τον πολιτισμό της, την τεράστια ακμή της τον 19ο αιώνα.

Ο καμβάς πάνω στον οποίο δούλεψα είναι αληθινός μόνο ως προς τα ιστορικά γεγονότα. Οι ήρωες κι οι ζωές τους διατηρούν ελάχιστα ψήγματα ιστορικής αλήθειας. Η οικογένεια Φιξ όντως ήρθε με τον Όθωνα στην Ελλάδα, απέκτησαν όνομα και πλούτο ως ζυθοποιοί κι η εξοχική τους κατοικία ήταν πράγματι στο Ηράκλειο, όμως ο Λουδοβίκος με την Εύα Φιξ και τα παιδιά τους είναι δική μου επινόηση. Το ίδιο πραγματική ήταν και η οικογένεια Συναδινού στην Αλεξάνδρεια, οι Περσελήδες κι οι Γιασεμολάδες που ήρθαν πρόσφυγες από τη Χίο στη Σύρο, το δε επώνυμο Ρούσσος είναι από τα πιο διαδεδομένα ανωσυριανά. Πέρα όμως από τα ονόματα, τίποτε άλλο αληθινό δε χρησιμοποιήθηκε.

Στο βασανιστικό μου ερώτημα όσο έγραφα: «Πώς άραγε ζούσαν, μιλούσαν, γλεντούσαν, ταξίδευαν κι αλληλογραφούσαν οι άνθρωποι στο πέρασμα από τον 19ο στον 20ό αιώνα;» δύο συγγραφείς στάθηκαν η πυξίδα μου. Η Πηνελόπη Δέλτα με τα αυτοβιογραφικά της κείμενα (αναμνήσεις και ημερολόγια) και ο Γρηγόριος Ξενόπουλος με τα μυθιστορήματά του. Μέσα από τις δικές τους σελίδες μπόρεσα ν' αναπαραστήσω την εποχή. Κι όσον αφορά τη μικρή και κλειστή κοινωνία της Άνω Σύρου στα παλιά χρόνια, η Λουκρητία Δούναβη με τα διηγήματά της στάθηκε απολαυστική ξεναγός.

Όπως σε κάθε βιβλίο από τότε που ξεκίνησα το όμορφο ταξίδι της συγγραφής, ευχαριστώ τις Εκδόσεις Ψυχογιός και κυρίως την Αγγέλα, που είναι η βασική συνοδοιπόρος μου από τη στιγμή που πατάω το «send» για να της στείλω τη νέα ιστορία μέχρις ότου το βιβλίο βρεθεί στα ράφια των βιβλιοπωλείων.

Ευχαριστώ την Ευδοξία που είναι η καλύτερη επιμελήτρια που θα μπορούσα να ελπίσω και η φίλη που δε θα με βλαστημήσει όταν της στέλνω μηνύματα μέσα στη νύχτα γιατί κάτι θυμήθηκα ή την εκλιπαρώ να μ' αφήσει τρεις μέρες ακόμα περι-

θώριο γιατί θέλω να περάσω από άλλη μια ανάγνωση το κείμενο προτού την αφήσω να κάνει τη δουλειά της.

Ευχαριστώ τη σερ Αν-Μαρί του τάγματος του Αγίου Ιωσήφ. Γιατί στο νηπιαγωγείο με τάιζε το αυγό μελάτο με το κουταλάκι και σαράντα χρόνια μετά με τροφοδότησε με πολύτιμα στοιχεία για την ιστορία των Ζοζεφίνων και των σχολείων τους στην Ελλάδα.

Ευχαριστώ τον άντρα μου και τον γιο μου. Τον πρώτο γιατί έβαλε πλάτη στο να μην αισθανθεί πολύ την απουσία μου ο δεύτερος, όσο «η μαμά δούλευε στον υπολογιστή της». Είμαι τυχερή που οι δύο αυτοί άντρες υπάρχουν στη ζωή μου...

Πάνω απ' όλους ευχαριστώ τη Μαρία Βουτσίνου. Η ιστορία αυτή της οφείλει την ύπαρξή της. Επειδή στις βόλτες μας στην Άνω Σύρο και στην Ερμούπολη, μου μάθαινε ιστορίες για κάθε κτίριο που βλέπαμε κι όταν πήρα την απόφαση ν' αρχίσω να γράφω, με τροφοδότησε με βιβλία, πληροφορίες, επεξηγήσεις για τούτο και για κείνο, την απανχωρίτικη ντοπιολαλιά ή το ποιο νησί φαίνεται καλύτερα καθώς στέκεσαι στα Βαπόρια κι αγναντεύεις. Κυρίως επειδή κατάφερε να κάνει δική μου την αγάπη που έχει για τον τόπο της. Μπορούσε όμως να γίνει κι αλλιώς; Μ' εκείνην παράθυρο ανοιχτό στη Σύρο, πώς να μην αγαπήσει κάποιος το νησί;

1

Ο Στρατής πρώτα έφαγε τα κουφέτα του γάμου της και μετά την είδε.

Οιμπομπονιέρες τούς περίμεναν στον Πειραιά. Ο άνθρωπος του γραφείου τις κουβάλησε στο καράβι, μέσα σ' ένα μεγάλο πακέτο, δεμένο με χρυσή κορδέλα.

«Ξέρει πάντως να τα κάνει αρχοντικά τα πράγματα η κυρα-Τερέζα», σχολίασε ο Μάρκος, ο μάγειράς τους. Ήταν ο μόνος που συμπαθούσε τη γυναίκα του καπετάνιου. Ακόμα κι αυτοί που δεν την είχαν δει ποτέ τους, την κακολογούσαν για ξιπασμένη και ψωροπερήφανη. Κρατούσε από μεγάλο σόι βλέπεις. Οι Σομμαρίπα ήταν κάποτε άρχοντες τρανοί στη Νάξο, όταν όμως ο Γιάννης Περσελής χτύπησε την πόρτα του σπιτιού τους στο κάστρο και ζήτησε το χέρι της μοναχοκόρης τους, τα δωμάτια του αλλοτινού πύργου ήταν γεμάτα υγρασία και κομμάτια σοβά έπεφταν από τα ζωγραφιστά ταβάνια.

Είπε το ναι η Τερέζα αλλά ποτέ δεν παραδέχτηκε τον άντρα της για όμοιό της. Στο σπίτι που τον έβαλε να της αγοράσει στην Ερμούπολη, έφερε και κόλλησε πάνω από την πόρτα το μαρμάρινο οικόσημο των Σομμαρίπα, ένα λιοντάρι που κρατούσε στα χέρια του σκήπτρο. Δεν είχε νόημα να το αφήσει στο πατρογονικό της. Δυο χρόνια μετά τον γάμο της, ο πατέρας της, σε μια γενναία απόφαση που του στοίχισε την αποδοκιμασία των γυναικών της οικογένειας –συζύγου, κόρης και μιας ανύπαντρης αδελφής–, πούλησε το ρημαγμένο αρχοντικό στο Δημόσιο, να εγκαταστήσει εκεί κάποιες υπηρεσίες της Νομαρχίας.

«Τι θέλετε; Να περιμένουμε πότε θα πέσουν οι πέτρες να μας πλακώσουν;» ήταν το λογικό επιχειρήμά του που όμως μόνο εκείνος φαινόταν να παραδέχεται. Η Τερέζα πολύ θα ήθελε να κρατήσει το σπίτι των Σομμαρίπα με τον θυρεό του στο πρόθυρο, κι ας μούχλιαζαν οι τοίχοι, κι ας μην μπορούσε να στα-

θείς τον χειμώνα από τα ρεύματα του αέρα, κι ας είχαν πουληθεί όσα έπιπλα δεν ήταν σκοροφαγωμένα κι όσα οικογενειακά κειμήλια είχαν κάποια αξία.

Τουλάχιστον είχε ακούσει τον πατέρα της στο θέμα του γάμου της. Ήταν μια ανέλπιστα παρηγοριά για τον γερο-Σομμαρίπα η υπακοή της σε αυτό. Την είχε καλέσει στο γραφείο του.

«Ξέρεις έναν Γιάννη Περσελή;»

Της πήρε λίγο χρόνο να τον θυμηθεί. «Α!» είπε στο τέλος αδιάφορα. «Τον Συριανό λέτε».

«Πού τον γνώρισες;»

«Στο σπίτι της Μίνας. Είναι γνωστός του πατέρα της».

Η Μίνα Μαργαρίτη ήταν συμμαθήτριά της στις Ουρσουλίνες της Νάξου κι αγαπημένη της φίλη. Έξι χρόνια που έμεινε οικότροφη η Μίνα, η Τερέζα φρόντιζε πάντοτε να την καλεί Κυριακές και γιορτές στο σπίτι της. Εκείνη δεν ήταν εσώκλειστη. Δυο βήματα από το αρχοντικό των Σομμαρίπα βρισκόταν η σχολή. Το καλοκαίρι μετά την αποφοίτησή τους η οικογένεια Μαργαρίτη θέλησε ν' ανταποδώσει τη φιλοξενία. Δυο ολόκληρους μήνες έμεινε κοντά τους η Τερέζα και την περιποιήθηκαν βασιλικά. Και στη βίλα τους στην Καστέλλα γνώρισε τον Γιάννη.

Τρελάθηκε αυτός με το που την είδε. Τέτοια κοπέλα, ξανθιά, γαλιανομάτα, σωστή πριγκίπισσα, δεν είχε ξανασυναντήσει. Μαζεύτηκε μπροστά της, δεν τόλμησε να της δείξει τίποτα τις φορές που τη συνάντησε. Έτσι, η κουβέντα του πατέρα της την έκανε να πέσει από τα σύννεφα.

«Σε ζήτησε σε γάμο».

«Εμένα;»

«Εσένα βέβαια».

Από την έκπληξή της σωριάστηκε σε μια πολυθρόνα. «Μα... Είναι στη Νάξο;»

«Ήρθε προχθές. Τώρα πάει στο νησί του και θα γυρίσει σε μία βδομάδα για την απάντηση. Λοιπόν, Τερέζα; Τι λες;»

«Τι να πω, μπαμπά; Είναι μεγάλος».

«Τριάντα πέντε χρονών. Δεν τον λες μεγάλο. Τι θέλεις; Κάνένα παιδαρέλι;»

Τέντωσε τον λαιμό της η κοπέλα. «Δεν είναι της τάξης μας», αποφάνθηκε.

Ήρθε κοντά της ο πατέρας της, της έπιασε τον ώμο και τον

έσφιξε. «Τερέζα! Ελπίζω να μην περιμένεις κι εσύ δούκες και κόμητες, σαν τη θεία σου τη Φιορέντζα. Γιατί, να το ξέρεις, γεροντοκόρη θα καταλήξεις, όπως εκείνη».

Ανατρίχιασε το κορίτσι. Στον καιρό της υπήρξε πολύ όμορφη η Φιορέντζα Σομμαρίπα. Κανείς Ναξιώτης δεν τόλμησε να σηκώσει τα μάτια του πάνω στην καστρινή* αρχοντοπούλα, σε κανέναν δεν καταδέχτηκε να τα κατεβάσει εκείνη. Μαράθηκε η ομορφιά της μαζί με τα νιάτα της στο μουχλιασμένο αρχοντικό. Γύρισε η Τερέζα και κοίταξε το είδωλό της στο θολό τζάμι της βιβλιοθήκης. Οι φθινοπωρινοί αέρηδες αλώνιζαν μέσα στο παμπάλαιο σπίτι. Έσφιξε το σάλι στους ώμους της.

«Εσείς όμως διαλέξατε τη μαμά», προσπάθησε να διαμαρτυρηθεί.

Όντως ο Λεονάρδος Σομμαρίπα, σ' ένα ταξίδι του στην Κέρκυρα, γνώρισε την Τζούλια Τσερούλη. Κόντηδες ήταν οι Τσερούληδες, γραμμένοι στο λίμπρο ντ' όρο. Ταίριαξαν τα οικόσημα και σμίξανε. Η Τερέζα υπήρξε το μοναδικό παιδί αυτού του γάμου. Αριστοκράτισσα κι από τις δυο μεριές, με βενετσιάνικα διατάγματα να το αποδεικνύουν.

Δεν ήξερε βέβαια την κουβέντα που είχαν κάνει ο παππούς της κι ο πατέρας της όταν δώσανε τα χέρια.

«Γαμπρέ μου», είχε πει ο Ροβέρτος Τσερούλης, «να 'μασταν στον καιρόνε των Βενετσιάνων, ο δόγης ο ίδιος θα 'πρεπε να φερμάρει για να γίνει ο γάμος σας. Όμως τώρα, τζόγια** μου, φαλιραμέντο***...» Αναστέναξε λυπημένα. «Το λοιπόν! Τίμια πράματα. Η Τζούλια θα πάρει το μερτικό τση. Τ' αγρίλια**** στον Πρινίλα. Βγάνε ίσαμε διακόσιες ξέστες***** τον χρόνο. Έχει και την αρεσκιά***** τση. Βέστες*****, κεντήματα, τσι βεργέτες***** τση

* Αυτή που μένει μέσα στο κάστρο. Οι οικογένειες που κατοικούσαν στο κάστρο της Νάξου θεωρούνταν η αριστοκρατία του νησιού.

** Χαρά.

*** Χρεοκοπία.

**** Άγριες ελιές.

***** Τοπική μονάδα μέτρησης, ίση με 16 κιλά.

***** Κατάλογος προϊόντων.

***** Φορέματα.

***** Σκουλαρίκια.

νόνας* της. Κι εκατό ναπολεόνια ντελέγκου**. Τ' αποδέλοιπα... Ροπιμαβέκια*** έχουν απομείνει στη φαμίλια μου. Τι λες, το λοιπόν; Να πέσω για τον νοδάρο**** να φιρμάρουμε;»

Με τα εκατό ναπολεόνια και τον ελαιώνα της Τζούλιας, μαζί με κάτι δικά του χωράφια στην Απειράνθο και παλιά δικαιώματα εξόρυξης σμύριδας στην Κόρωνο, ο Λεονάρδος μπόρεσε να ζήσει για χρόνια με αξιοπρέπεια την οικογένειά του. Τελικά τα κερκυραϊκά λόδεντρα που κάθε χρόνο έχαναν σε παραγωγή τα πούλησε στον κουνιάδο του τον Φρέντο, τον τελευταίο των Τσερουλήδων, που είχε κάνει τη σοφή κίνηση να παντρευτεί τη μεγαλύτερη προίκα της Κέρκυρας, την Ευλαλία Αναστασοπούλου, κόρη Μοραΐτη εμπόρου σταφίδας. Ο πεθερός του κολακεύτηκε μεν να δει την κόρη του κοντέσα, απαίτησε δε ορθόδοξο γάμο και ορθόδοξα εγγόνια, κι ο Φρέντος Τσερουλής δεν έφερε καμία αντίρρηση.

Δεν έτρεφε λοιπόν καμία ψευδαίσθηση για το πώς είχαν τα πράγματα ο Λεονάρδος Σομμαρίπας.

«Ρώτησα γι' αυτόν», συνέχισε. «Έχει πολύ καλό όνομα. Είναι ήδη πρώτος καπετάνιος. Μου ανέλυσε λεπτομερώς την οικονομική του κατάσταση. Είναι λαμπρή. Με ακόμα λαμπρότερες προοπτικές».

«Μπαμπά! Είναι ανατολικός*****».

Μ' ένα κούνημα του κεφαλιού, προσπέρασε κι αυτή την ένστασή της ο Λεονάρδος Σομμαρίπας. «Τερέζα! Όλοι ανατολικοί είναι πια. Μια χούφτα άνθρωποι μείναμε στη Νάξο και στην Πάρο, γέροι οι περισσότεροι. Εκτός αν προτιμάς, για να βρεις δικό μας, να σε παντρολογήσουμε στα φτωχοχώρια της Τήνου ή στους ψαράδες στα Γιούρα*****».

Έσκυψε το κεφάλι η κοπέλα.

«Του το έθιξα κι αυτό το ζήτημα. Δεν έχει την απαίτηση ν' αλ-

* Γιαγιά.

** Αμέσως.

*** Πράγματα χωρίς σημασία· παλιατζούρα.

**** Συμβολαιογράφος.

***** Μέλος της Ανατολικής Εκκλησίας, ορθόδοξος.

***** Η Γυάρος.

λάξεις εσύ. Απλώς τα παιδιά το θεωρεί δεδομένο ότι θ' ακολουθήσουν το δικό του δόγμα».

Ο γάμος έγινε με λαμπρότητα στις δύο μητροπόλεις της Σύρου, στην καθολική και στην ορθόδοξη. Οι συγγενείς του γαμπρού παραστάθηκαν μουνδιασμένοι. Δεν την ενέκριναν τη νύφη. Αδέκαρη, ψηλομύτα και Φράγκισσα. Δεν τους έπεφτε όμως λόγος. Ο Περσελής ήταν αυτεξούσιος και μόνος στον κόσμο. Τους γονείς του τους είχε χάσει, αδέρφια δεν είχε. Τι λόγος έπεφτε στους υπόλοιπους, πρωτοξάδελφα και δευτεροξάδελφα; Οι γιοι τους, με το που φύτρωνε χνούδι στο πιγούνι τους, μπαρκαράνε δόκιμοι στο καράβι του Γιάννη ή σε καράβια που πήγαιναν με συστάσεις του Γιάννη. Τους διευκόλυνε στις δυσκολίες –αρρώστιες, προίκες κοριτσιών, χρέη– με δανεικά που πολλές φορές ξεχνούσε να ζητήσει. Σκύψανε το κεφάλι κι αρκέστηκαν να μουρμουρίζουν στα σπίτια τους.

Η Ιουλία γεννήθηκε εννέα μήνες μετά. Βαπτίστηκε στον Άγιο Νικόλαο στα Βαπόρια, λίγα μέτρα μακριά από το σπίτι που ο πατέρας της έστελνε λεφτά για να χτιστεί ακριβώς όπως το ήθελε η αρχοντοπούλα γυναίκα του. Του κρατούσε ακόμη το θάμπωμα της ξανθιάς ομορφιάς της και της έκανε όλα τα χατίρια. Μέχρι και το όνομα της κόρης τους· Ιουλία, όπως η γιαγιά Σομμαρίπα. Τη συγχωρεμένη γιαγιά Περσελή τη λέγανε Μαγκαφούλα.

«Στο άλλο μας παιδί θα βγάλουμε το όνομα του πατέρα σου», είχε πει η Τερέζα στον άντρα της. «Είμαι σίγουρη ότι θα είναι αγόρι». Άλλο παιδί δεν ήρθε ποτέ. Έμεινε η Ιουλία μοναχοπαίδι, Τζούλια για τη μητέρα της, Γιούλα για τον πατέρα της, που όμως δε βρισκόταν συχνά στο νησί. Τα μπαρκαρίσματά του κρατούσαν μήνες στη σειρά, πολλές φορές κόντευαν τα δυο χρόνια. Τα εμβάσματα ωστόσο έρχονταν ταχτικά, και το σπίτι στα Βαπόρια τελείωσε πριν η μικρή κλείσει τα πέντε.

Στα επτά της, σοβαρή σοβαρή μέσα στο μεταξωτό φουστάνι της, έσπασε ένα μπουκάλι σαμπάνια στο πλευρό του πλοίου του πατέρα της που στεκόταν στη σκάλα του Νεωρίου, έτοιμο να βουτήξει στα νερά. Παλιό βρετανικό σκαρί που ο Γιάννης είχε αγοράσει σε τιμή ευκαιρίας στο Λίβερπουλ και το είχε φέρει στην Ερμούπολη για να το συμμαζέψει. Μέχρι εκεί έφταναν τα λεφτά του. Και πάλι όμως, δεν ήταν μικρό πράγμα. Περνούσε από τη σειρά του καπετάνιου σ' αυτή του μικροεφοπλιστή. Κα-

μάρωνε η Τερέζα, κάτω από την ακριβή της ψάθα. *Ιουλία* το είπανε το βαπόρι, όπως την επτάχρονη νονά του.

Δέκα χρόνια είχαν περάσει από τότε και τώρα, στην τραπεζαρία του *Ιουλία*, ο μάγειρας θαύμαζε τη χρυσαφιά κορδέλα που τύλιγε το πακέτο.

«Σου 'χει όμως ένα γούστο η κυρα-Τερέζα!»

Κανέννας δεν του αποκρίθηκε. Τη συμπάθειά του όλοι την απέδιδαν στο ότι ήταν καθολικός, όπως η γυναίκα του καπετάνιου. Από το Κίνι κρατούσε ο Μάρκος, το φραγκοχώρι.

Έφαγε το πλήρωμα από τα κουφέτα κι ευχήθηκε στον καπετάν Γιάννη. Εκείνος φρόντισε να παραγγείλει από τα μαγαζιά του λιμανιού ένα κασόνι γαλλικά κρασιά και κέρασε όλο τον κόσμο. Μια αμηχανία όμως πλανιόταν στη γιορτινή ατμόσφαιρα. Γιατί, πώς να το κάνουμε, ήταν περίεργο πράγμα να γίνεται γάμος και να λείπει ο πατέρας της νύφης. Δεν μπορούσαν να περιμένουν;

«Πού να το ξέρουν ότι θα πιάναμε Ελλάδα τόσο σύντομα; Τον Φλεβάρη που μου έγραψε η Τερέζα τα νέα, το σχέδιο ήταν από τη Μαρσίλια να πηγαίναμε απευθείας Αλεξάνδρεια».

Έτσι είχε πει ο Γιάννης στον Θωμά Χάλαρη, τον γραμματικό* του. Τον άκουσε ο Στρατής που μπήκε εκείνη τη στιγμή να τους δώσει τα χαρτιά με το στίγμα. Μασημένη του φάνηκε η εξήγηση αλλά δε στάθηκε περισσότερο. Όλοι στο καράβι ήξεραν την απομάκρυνση του καπετάνιου τους από την οικογένειά του.

«Όμοιος τον όμοιο κι η κοπριά στα λάχανα», είχε πει κάποια στιγμή ο Σάββας Καρντίρης, ο πρώτος μηχανικός, κι όσοι τον άκουσαν σκέφτηκαν πως είχε δίκιο. Πλήρωνε ακριβά ο καπετάν Γιάννης το ότι θαμπώθηκε και φορτώθηκε γυναίκα άλλης ράτσας.

Βαθιά μέσα του το αναγνώριζε κι εκείνος. Η Τερέζα παρέμενε όμορφη και πιστή. Το δεύτερο δεν ήταν μικρό πράγμα για γυναίκα ναυτικού. Δεν καταδεχόταν όμως τέτοιες ξετσιπωσιές η περηφάνια της. Τον άντρα της δε σκέφτηκε ποτέ να τον απατήσει αλλά ούτε κατάφερε να τον αγαπήσει. Κι αυτό ο Γιάννης το ένιωθε και τον έτσουζε.

Από το πρώτο ταξίδι γύρισε κοντά της γεμάτος ενθουσιασμό. Και από το δεύτερο και από το τρίτο. Κάθε φορά όμως

* Δεύτερος καπετάνιος.

του κρατούσε λιγότερο, κάθε φορά όλο και νωρίτερα δεν έβλεπε την ώρα να ξαναβγει στη θάλασσα. Τον έδιωχνε το σπίτι του, κρύα η αγκαλιά της Τερέζας.

Ένα βράδυ, πρώτη μέρα επιστροφής, έπεσε πάνω της λιγωμένος, έκανε μια με την παλάμη του και τράβηξε τη νυχτικιά πάνω από το κεφάλι της, να τη δει ολόγυμνη στο φεγγαρόφωτο. Ακούστηκε ο ήχος υφάσματος που σκιζόταν και η κραυγή της Τερέζας, όλο θιγμένη αξιοπρέπεια.

«Γιάννη! Στο κρεβάτι της γυναίκας σου είσαι. Όχι στα καταγώγια των λιμανιών».

Του έσβησαν μονομιάς και το άναμμα και η λαχτάρα. Της κατέβασε το σκισμένο ρούχο μέχρι χαμηλά στα μπούτια κι έφυγε από το δωμάτιο. Έναν μήνα κάθισε στο νησί και δεν την ξαναπλησίασε. Την έβλεπε, κρεμασμένη στο μπράτσο του και ντυμένη μ' όλη την πολυτέλεια που αυτός της αγόραζε, κι άκουγε τον θαυμασμό του κόσμου. «Η κυρία Περσελή!» «Ωραιοτάτη!» «Η Τερέζα Περσελή». «Τυχερός ο άντρας της!»

Την πιο σωστή κουβέντα την άκουσε από τον Δήμο, τον λοστρόμο του, όταν μπαρκάρανε ξανά. Ήταν κάπως αγαθός ο Δήμος και γκρινιάζε σ' όλους ότι τον καιρό που έμειναν στο νησί η γυναίκα του, μπαϊλντισμένη από δέκα γέννες και ισάριθμα παιδιά, δεν είχε καμιά όρεξη για συζυγικά χάρδια. Τον κάνανε γούστο οι άλλοι και τον κούρντιζαν να λέει.

«Και τι, μωρέ Δήμο; Σάμπως χρειαζόταν να τη ρωτήσεις; Δεν την έβαζες κάτω;»

«Μπα, μωρέ παιδιά! Παρακαλετό μουνί, ξινό γαμήσι».

Ξεκαρδίστηκαν όλοι κι ο Γιάννης Περσελής σηκώθηκε και κλείστηκε στην καμπίνα του. Με το που πιάσανε λιμάνι, πήγε κατευθείαν στο πρώτο μπορντέλο που βρήκε μπροστά του. Γύρισε στο καράβι το άλλο πρωί και μόλις που στεκόταν στα πόδια του από το μεθύσι. Οι άντρες του τον βάλανε στο κρεβάτι, ο μάγειρας του ετοίμασε έναν πικρό καφέ και κανείς τους δεν είπε κουβέντα.

Από τότε οι επισκέψεις του στο νησί αραιώσαν αισθητά. Η κόρη του μεγάλωνε κι εκείνος την έβλεπε σπάνια. Μόλις πάτησε τα δώδεκα η Ιουλία, η μητέρα της την έστειλε στη Νάξο, εσώκλειστη στις καλόγριες. Όταν ξεμπάρκαρε ο Γιάννης στην Ερμούπολη και δεν ήταν γιορτές ή θερινή σκόλη, έλειπε η Ιουλία

στο σχολείο. Μ' αυτά και μ' εκείνα είχε φτάσει να συναντά το κορίτσι μια φορά στα δυο ή στα τρία χρόνια.

Κάπου το πήρε απόφαση, αποδέχτηκε ότι έτσι είναι, ποιος ναυτικός εξάλλου γνωρίζει και χορταίνει τα παιδιά του. Έγινε η αγάπη του μακρινή και λίγο αφηρημένη. Καλό θα ήτο η Ιουλία –δεν την έλεγε Τζούλια στα γράμματά της η Τερέζα, ήθελε να τα κρατά επίσημα– να συνέχιζε τα μαθήματά της στο πιάνο. Πλήρωσε ο Γιάννης ένα πανάκριβο Bechstein με ουρά που τρόμαξαν δέκα βασταζοί να το κατεβάσουν από το καράβι και να το περάσουν από την εξώπορτα του σπιτιού των Περσελήδων. Η Ιουλία προσεκλήθη για τις θερινές διακοπές από την οικογένεια Κουκάκη, της συμμαθήτριάς της Πηνελόπης Κουκάκη, στην παραθεριστική τους κατοικία στις Σπέτσες. Κουβέντα δεν είπε ο Γιάννης που έμεινε όλο τον Ιούλιο στην Ερμούπολη και η κόρη του έλειπε. Μία λαμπρά τύχη εμφανίστηκε για την Ιουλία μας! Προ ημερών με επεσκέφθη ο κύριος Ευάγγελος Πετρίτσης και ζήτησε το χέρι της για τον υιόν του Αμβρόσιο. Ο Αμβρόσιος είναι μόλις είκοσι έξι ετών και από τετραετίας εργάζεται πλησίον του πατρός του. Προεξόφλησα την συγκατάθεσή σου, καθώς αδυνατώ να εύρω κάποιο μειονέκτημα στην εξαιρετική αυτή προοπτική για την θυγατέρα μας.

Εδώ ο Γιάννης το σκέφτηκε λίγο παραπάνω. Στράβωσε και τα μούτρα του. Εντάξει όλα τ' άλλα, να μην τον υπολογίζουν όμως ούτε στην παντρειά του παιδιού του; Πατέρας ήταν, που να πάρει ο διάολος! Κι η Ιουλία μικρή, μόλις που τελείωνε το σχολείο. Τι την έπιασε η φούρια την Τερέζα;

Από την άλλη, Πετρίτσης! Κοτζαμάν Πετρίτσης και είχε χτυπήσει τη δική τους την πόρτα. Από τις πιο παλιές οικογένειες του τόπου, εφοπλιστές τρεις γενιές και με περιουσία τρανταχτή. Είχε και τα δίκια της, εδώ που τα λέμε, η γυναίκα του.

Λίγο κράτησε ο θυμός του. Στο γράμμα του Πετρίτση, επίσημο κι όλο ελληνικούρες, που του έστειλε για να κάνει την πρότασή του, απάντησε διαβεβαιώνοντάς τον για τη σύμφωνη γνώμη του και τη μεγάλη του χαρά.

Όλα τα υπόλοιπα κανονίστηκαν γρήγορα και ερήμην του. Γάμος μέσα σε λίγους μήνες, λαμπρός, με δεξίωση στο πατρικό του γαμπρού όπου θα παρήλαυνε όλη η αριστοκρατία της Ερμούπολης. Νυφικό σε παριζιάνικο σχέδιο από Αθηναία μοδίστρα που

ήρθε στη Σύρο ειδικά για την περίπτωση. Γαλλικές πορσελάνες και αγγλίζικα ασημικά για τα προικιά. Πλήρωνε ο Γιάννης φρωτώνοντας χαλκό στο Βαλπαράϊζο, ένα από τα πιο μακρινά του μπάρακα. Δέχτηκε στωικά και την τελική ταπεινώση, το κουτί με τις μπομπονιέρες και τη χρυσαφιά κορδέλα.

Αποσύρθηκε νωρίς στην καμπίνα του. Καταλάβαινε ότι οι ευχές και τα συχαρίκια του πληρώματος λέγονταν με μισή καρδιά. Ας κοιτούσαν με πόνο τους, σκέφτηκε και μελαγχόλησε. Έβγαλε από το ντουλάπι του ένα μπουκάλι πορτογαλικό κρασί, γέμισε ένα ποτήρι και το άδειασε μονορούφι. Λίγο μετά ο Στρατής, περνώντας απ' έξω, τον άκουσε να τραγουδάει με βραχνή φωνή ένα λυπητερό τραγούδι.

«Στα κομμάτια», μονολόγησε μέσα από τα δόντια του και βγήκε στην πρύμνη. «Αχ, μάνα και κόρη, ξύλο που το θέλουμε!» Άναψε τσιγάρο. Ήταν σεκλετισμένος για τον καπετάνιο του.

Ένας θόρυβος τράβηξε την προσοχή του. Πίσω από έναν σωρό με σαλαμάστρες κάτι κουνιόταν. Προχώρησε ο νεαρός άντρας με γρήγορα βήματα κι έκανε αποφασιστικά πέρα τα σκοινιά με το χέρι του.

Δυο άνθρωποι στέκονταν κουβαριασμένοι. Ο ένας μπροστά, ο άλλος πιο πίσω. Η παλάμη του Στρατή, έτσι όπως κινήθηκε, χτύπησε το μέτωπο του μπροστινού και του πέταξε πέρα το κασκέτο.

«Ε!» ακούστηκε μια φωνή διαμαρτυρίας και το παιδί, γιατί για ένα αγόρι δεκάξι χρονών επρόκειτο, πρόβαλε από τον ισκιο.

«Παντελή; Εσύ είσαι, βρε;»

«Εγώ, μωρέ Στρατή. Τι βαράς;»

Ο Παντελής Καλούδης, βαπτισιμιός του καπετάνιου, ήταν γνωστός του από το προηγούμενο ταξίδι τους. Τον είχε φέρει ο νονός του, δεκατετράχρονο μούτσο, σ' ένα εύκολο μπάρακο Σμύρνη-Πειραιά, ίσα ίσα για να δει αν αντέχει τη θάλασσα. Μετά τον έστειλε πίσω στη Σύρο για να τελειώσει, με δικά του έξοδα, το Ναυτικό Γυμνάσιο. Θα τον ξανάπαιρνε μαζί του, δόκιμο πια.

«Τι γυρεύεις εδώ;»

Ξεροκατάπие ο άλλος, φανερά σε δυσκολία τι ν' απαντήσει. «Δε μας δίνεις τίποτα να φάμε;» είπε στο τέλος με θράσος που ερχόταν σ' αντίθεση με την αμήχανη στάση του σώματός του. «Είμαστε νηστικοί από χθες».

«Είσαστε; Ποιοι είσαστε δηλαδή;»

Πήρε ο Παντελής ένα αποφασισμένο ύφος κι έγνεψε στον σωρό με τα караβόσκονα. Ο δεύτερος άνθρωπος κινήθηκε διστακτικά και σηκώθηκε. Φορούσε φουστάνια. Ένα λαδί φόρεμα με ζακέτο, μποτίνια κι ένα καπέλο που έγερνε τσαλακωμένο στη μια μεριά του κεφαλιού. Κάτι καστανόξανθες τούφες σκέπαζαν ιδρωμένες το μάγουλό της.

«Η Γιούλα, η κόρη του καπετάνιου», είπε ο Παντελής.

Γούρλωσε τα μάτια του ο Στρατής και υπολόγισε αμέσως την κατάσταση. «Τι έκανες, βρε κερατά;» βρυχήθηκε, γυρίζοντας προς το αγόρι.

Χωρίς δεύτερη σκέψη έπιασε την κοπέλα από το μπράτσο και την έσυρε μέσα στον στενό διάδρομο. Πήγε ν' ακολουθήσει ο Παντελής μα τον έκοψε.

«Εδώ εσύ! Εδώ, κακομοίρη μου, αν δε θέλεις να σε φάνε τα σκυλόψαρα».

Σε λίγα δευτερόλεπτα βρέθηκαν έξω από την καμπίνα του Περσελή. Με δυο δυνατά χτυπήματα κι ένα «Καπετάν Γιάννη!» η πόρτα άνοιξε απότομα.

«Τι έγινε, μωρέ; Πιάσαμε φωτιά;»

Μαλάκωσε κάπως το σφίξιμό του ο Στρατής κι έσπρωξε το κορίτσι μπροστά. Πρόλαβε να δει τα μάτια της, σκουρογάλανα και κατακόκκινα από το κλάμα ή το ξενύχτι, ή και από τα δύο.

«Γιούλα;»

Πέρασε μέσα η κοπέλα, παρασέροντας τον σαστισμένο πατέρα της. «Μπαμπά, έτσι κι επιμένετε να παντρευτώ αυτόν τον Πετρίτση, να το ξέρετε, θα πάω να πέσω από το Γερούσι».

2

«Α, ρε κακομοίρη! Θα σε φουντάρει ο νονός σου μεσοπέλαγα».

«Ζουρλάθηκαν όμως. Το 'χασες, ντιπ καταντίπ».

«Μωρέ, κοιτάτε μούτρα για γαμπρός!»

«Μωρέ, για κόφτε μια μάπα που θέλει να κάνει πεθερά την κυρα-Τερέζα!»

«Ούτε το πετσί σου δε θα μείνει».

«Κρέμασμα στο μεσιανό κατάρτι σου χρειάζεται».

Είχαν βάλει τον Παντελή στη μέση στο κομοδέσιο* και τον σφυροκοπούσαν.

Στην αρχή ο μικρός, αλαλιασμένος, αφηνόταν να τον πηγαίνουν δεξιά κι αριστερά καθώς η κουβέντα του καθενός συνοδευόταν κι από μια φάπα, πότε ήπια, πότε σωστή κατραπακιά.

Στο τέλος επαναστάτησε. Τίναξε τους ώμους του να ξεφύγει, τίναξε και τα ποδάρια του σαν κατσίκι που το πεδίκλωσαν. Τους κοίταξε με ύφος βαθιά προσβεβλημένο.

«Μωρέ, πάτε καλά ούλοι σας; Εγώ τη Γιούλα; Μωρέ, παλαβώσατε; Η Γιούλα είναι σταυραδελφή μου».

Το είπε με τέτοια πεποίθηση και τέτοιο θυμό, που τους κόπηκε η φόρα. Μπήκε ο Στρατής στη μέση. «Φάε», του είπε και ξετύλιξε μισό καρβέλι ψωμί που ήταν τυλιγμένο σε πετσέτα, πάνω στο τραπέζι.

Έπεσε λιμασμένο το αγόρι. Σωπάσανε κι οι άλλοι και τον αφήσανε να ξεπεινάσει. Γύρισε στο τέλος και είπε, χωρίς ν' απευθύνεται σε κάποιον συγκεκριμένα: «Δεν τον ήθελε μωρέ αυτόν τον Πετρίτση. Σταυραδελφή μου είναι. Τι να 'κανα; Να την αφήνα να μαραζώσει;»

Σήκωσε το φρύδι του, λίγο ειρωνικά, ο Στρατής. «Και πά-

* Τραπεζαρία.

λι... Αν νομίζεις πως θα τα γλιτώσεις τα σκυλόψαρα... Ας είναι. Εμάς δε μας πέφτει λόγος. Δουλειά του καπετάνιου πόσο βρομόξυλο θα σου ρίξει».

Εκεί πάψανε οι κουβέντες. Τον Στρατή τον Σορώπο τον υπολόγιζαν περισσότερο απ' ό,τι δικαιολογούσαν τα χρόνια του, μόλις είκοσι πέντε, κι η θέση του στο καράβι, τρίτος καπετάνιος.

Μόνο ο Μάρκος σχολίασε, σχεδόν αγανακτισμένος. «Να σου δώκω δυο πάτσους*, να σου φύγει το κεφάλι. Που θα την πεις Γιούλα τη δεσποινίδα Τζουλιέτα».

Τα δυο παιδιά, η μοσχοαναθρεμμένη Περσελοπούλα και ο ορφανός από κούνια Καλούδης, συνδεθήκανε κόντρα σε όλους. Κι αυτό χάρη στο ανεκδιήγητο θράσος του Παντελή που το είχε από μικρός.

Ο πατέρας του, ναύτης στο καράβι όπου ήταν καπετάνιος ο Περσελής, χάθηκε από θέρμη σ' ένα λιμάνι της Βορείου Αφρικής, όταν ο Παντελής ήταν τριών μηνών. Ο Γιάννης θεώρησε καθήκον του, με το που γύρισε στο νησί, να εμφανιστεί στη χήρα και να της ζητήσει να βαφτίσει τον γιο της. Μακρινοί συγγενείς εξάλλου ήταν με τον συγχωρεμένο. Τριτοξάδελφα ή τεταρτοξάδελφα –δε θυμόταν καλά– από τότε που οι φαμίλιες και των δυο νών μένανε ακόμη στο προγονικό νησί, τη Χίο. Εκείνη έπεσε να του φιλήσει τα χέρια.

Η Τερέζα δεν πήγε στο μυστήριο. Ο Γιάννης όμως έφερε μαζί του τη δίχρονη Ιουλία και από τότε δεν παρέλειπε, κάθε φορά που ξεμπάρκαρε, να περνάει από το φτωχόσπιτο, πίσω από το βυρσοδεφείο του Σαλούστρου, για να βλέπει τον αναδεκτό του και να αφήνει το κατιτίς στη μητέρα του.

Το αγόρι από μικρό κουβαλούσε απέραντη αγάπη για τον Περσελή, που την επέκτεινε και σ' όλη του την οικογένεια. Όποτε συναντούσαν από μακριά την Τερέζα και τη μικρή Ιουλία, ο Παντελής έδειχνε με το χεράκι του και φώναζε «Η νονά κι η Γιούλα! Η νονά κι η Γιούλα!» Μάταια κοκκίνιζε η Μαριόγκα Καλούδη και τον μάλωνε να μην ενοχλεί την κυρία. Δε χρειαζόταν δε μεγάλη εξυπνάδα για να καταλάβει κάποιος πόσο τη δυσαρε-

* Χαστούκια.

στούσε την Περσελίνα η διαχυτικότητα του φτωχοντυμένου παιδιού. Ξίνιζε τα μούτρα της και τραβούσε την κόρη της από το χέρι ν' απομακρυνθούν.

Με τα πολλά κατάλαβε κι ο Παντελής ότι τη νονά καλύτερο ήταν ούτε να της μιλά ούτε να τη χαιρετά. Δεν έχασε όμως τις ελπίδες του για τη Γιούλα. Κάπου είχε ακούσει τον πατέρα της να την αποκαλεί έτσι, κι από τότε αδύνατο να του γυρίσεις το κεφάλι ότι Ιουλία έπρεπε να το φωνάζει το κορίτσι.

Ένα καλοκαιρινό μεσημέρι, θα 'ταν δε θα 'ταν επτά χρονών, είχε βγει για να μαζέψει πεταλίδες στα βράχια κάτω από τα Βαπόρια. Μόνος του ήταν. Με τέτοια ζέστη κανένας δεν τολμούσε ν' αφήσει την όποια δροσιά της κάμαρής του. Του Παντελή όμως το πετσί είχε γίνει σαν καραβόπανο από τις βουτιές στη θάλασσα και από τον ήλιο.

Πέτρα πέτρα έφτασε στο πίσω μέρος του σπιτιού του νονού του. Μια σκάλα, φτιαγμένη προσεκτικά μέσα στα βράχια, οδηγούσε από τη βεράντα της βίλας σ' έναν μικροσκοπικό μόλο όπου ήταν δεμένη μια μεγάλη βάρκα για όταν οι νοικοκυραίοι θέλανε να πάνε καμιά θαλασσινή βόλτα. Αυτό βέβαια δε συνέβαινε παρά σπάνια. Τις λίγες φορές που ο Γιάννης ήταν στο σπίτι του δεν καταδεχόταν. Αυτός, που κουμαντάριζε κοτζαμάν καράβια, να μπαίνει στη βάρκα λες κι ήταν στεριανός ή ψαράς; Η Τερέζα πάλι αραιά και πού, στις μεγάλες ζέστες, έπαιρνε την Ιουλία και την υπηρέτριά τους τη Μαρουσώ για να πάνε σε κάποια ερημική αμμουδιά, να βουτήξουν στα γρήγορα και να δροσιστούν. Τον περισσότερο καιρό όμως η βάρκα έμενε δεμένη στον μόλο.

Αυτήν περιεργαζόταν ο Παντελής, κρατώντας στο χέρι του το σιδερένιο κουβαδάκι με τις πεταλίδες. Άκουσε βήματα και είδε την Ιουλία να κατεβαίνει και να τον κοιτάζει με περιέργεια.

«Ιουλία τη λένε», της είπε αντί για χαιρετισμό, δείχνοντάς της τη μικρή καρίνα με τα κόκκινα γράμματα. «Σαν κι εσένα».

«Ναι».

«Σαν και το καράβι του πατέρα σου».

«Πολλά ξέρεις εσύ».

Σήκωσε με περηφάνια το κεφάλι του το αγόρι. «Και βέβαια ξέρω. Για τον πατέρα σου; Τα πάντα. Εσύ δεν ξέρεις ποιος είμαι;»

«Ο Παντελής, ο αναδεχτός του».

Τον ξάφνιασε. Δεν το περίμενε να γνωρίζει τη σχέση τους το κορίτσι. «Μπα!» είπε μόνο.

Προχώρησε εκείνη και τον πλησίασε. «Τι κρατάς;» έδειξε τον μικρό κουβά.

«Πεταλίδες».

«Πού τις μάζεψες;»

«Έχει μπόλικες από κει πέρα» και τέντωσε το δάχτυλο κάπου απροσδιόριστα, στα δεξιά τους. Μετά, σαν να του ήρθε ιδέα, συνέχισε: «Θέλεις να 'ρθεις μαζί μου να σου δείξω;»

Το σκέφτηκε λίγο η μικρή. Έγνεψε καταφατικά με το κεφάλι, έσκυψε κι άρχισε να λύνει τα παπούτσια της. Κοίταξε το καλοκαιρινό της φουστάνι ο Παντελής.

«Πω πω! Χάλια θα το κάνεις τούτο και ποιος ακούει τη μάνα σου μετά».

Κατέβηκε η Ιουλία από τον μόλο, βουτώντας τα πόδια της μέχρι τη μέση της γάμπας και βρέχοντας το τριανταφυλλί φόρεμά της. «Δε με νοιάζει», έκανε αφήφιστα.

Από τότε πλήθυναν τις συναντήσεις τους. Στα μυστικά τις κανονίζανε και στα μυστικά τις πραγματοποιούσαν. Πότε για κολύμπι, πότε για εξερευνήσεις στα βράχια, πότε για ν' ανεβούν τα σκαλιά που χωρίζανε την Ερμούπολη από την Άνω Σύρα και να χαζέψουν τη γειτονιά των Φράγκων ή και πέρα απ' αυτήν, εκεί που ξεκινούσε η Απάνω Μεριά και τα χωριά της. Εκμεταλλεύονταν τα απογεύματα που η Τερέζα έφευγε για τις κοσμικές της βίζιτες και αργούσε να γυρίσει, τα μεσημέρια του καλοκαιριού που οι νοικοκυραίοι πέφτανε για ύπνο. Η Μαρουσώ, η υπηρέτρια των Περσελήδων, το ήξερε και το σιγοντάριζε. Από τη Χίο βαστούσε κι η δικιά της η σκούφια, όπως των Περσελήδων και των Καλούδηδων. Συμπαθούσε τη χήρα και το τετραπέρατο βλαστάρι της. Τους ετοίμαζε κολατσιό κι ένα παγούρι νερό να πάρουν μαζί τους, και χαιρόταν μέσα της πως, ό,τι και να 'κανε η κυρά της, η κόρη του καπετάν Γιάννη ήταν από τη δική τους φάρα, τελείωσε.

Χίλια πράγματα μαθαίνανε τα παιδιά, το ένα από το άλλο. Η Ιουλία για τους ανέμους, τα σχήματα των καραβιών, την κίνηση στο λιμάνι, τα φάρια και πού μπορείς να βρεις το καθένα στο νησί. Ο Παντελής για το τι λέγανε τα βιβλία, για τις ξένες χώρες, τις άλλες γλώσσες, τους παλιούς μύθους.

Αυτές τους τις βόλτες δεν τις κόφανε ούτε όταν η Ιουλία έφυγε για τη Νάξο, εσωτερική στις καλόγριες. Πάντοτε ο Παντελής την περίμενε να γυρίσει, τα Χριστούγεννα, το Πάσχα, το καλοκαίρι. Έφτασε όμως ένα πρωινό του Σεπτεμβρη, το αγόρι τότε στα δώδεκα, η Ιουλία στα δεκατρία, και από μέρα σε μέρα θα επέστρεφε στο σχολείο της για την καινούργια χρονιά. Μια γειτόνισσα των Καλούδηδων, κουσελιάρα* και με τον κακό λόγο στο στόμα, τον σταμάτησε στον δρόμο και του είπε περιπαιχτικά: «Μπράβο σου πάντως, Παντελή. Πολύ τον αγαπάς τον νονό σου. Την κόρη του όλο από κοντά την έχεις».

Κάτι δεν του άρεσε στα λόγια της, αν και δεν τα ξεδιάλυσε. Τα άκουσε όμως και η μάνα του και τον έπιασε το βράδυ, εκεί που τρώγανε οι δυο τους.

«Δεν είναι σωστό, αγόρι μου, να χάνεστε με την κόρη του νονού σου», του είπε. «Ολόκληρη κοπέλα έγινε».

Κατάλαβε ο Παντελής. Πήγε στην επόμενη συνάντησή τους με την Ιουλία και της επανέλαβε επί λέξει: «Δεν είναι σωστό πια να χανόμαστε, Γιούλα. Ολόκληρη κοπέλα έγινες».

Έσφιξε τα χείλη της το κορίτσι. «Είμαστε σταυραδέλφια, Παντελή;» του είπε πνιχτά.

«Είμαστε».

Τον αγχάλιασε. «Εμείς το ξέρουμε κι άσε τους άλλους να λένε».

Από τότε κόφανε οι βόλτες τους. Βλέπονταν από μακριά και χαιρετιόνταν στα κρυφά. Η Ιουλία έστελνε τη Μαρουσώ στο σπίτι των Καλούδηδων να δίνει στον Παντελή πότε ένα βιβλίο, πότε ένα καλειδοσκόπιο που του τα έκανε δώρο. Λεφτά ποτέ. Ήξερε πως το αγόρι θα της τα πετούσε στα μούτρα.

Σε δυο χρόνια χτύπησε την πόρτα τους ο νονός του, να τον γυρέψει να μπαρκάρει μαζί του. Και σε λίγους μήνες τον ξεμπάρκαρε και τον έστειλε πίσω στη Σύρα, να πάει στο Ναυτικό Γυμνάσιο, να μη μείνει ναύτης μια ζωή. Όρεξη για δουλειά να είχε και στο χέρι του ήταν να φτάσει κάποια στιγμή μέχρι και καπετάνιος.

Την Ιουλία την ξαναείδε σε μια έξοδο από τη σχολή του, στην κεντρική πλατεία. Πάσχα ήταν, το κορίτσι στην τελευταία χρονιά

* Κουτσομπόλα.

του σχολείου της. Είχε βγει με τη μητέρα της και με μια φιλενάδα της Συριανή, την Αριέττα Γιασεμολάδα, συμμαθήτριά της στις καλόγριες. Κάθονταν σ' ένα τραπεζάκι, τρώγανε πάστες σοκολατινές, ακούγανε την μπάντα κι ανταλλάσσανε χαιρετισμούς με γνωστούς. Ο Παντελής ήταν παρέα με δυο φίλους του. Την ξεχώρισε από μακριά και σκέφτηκε να τη φωνάξει. Μετά είδε τη μητέρα της με το αυστηρό της ύφος, είδε και τα καπελίνα με τα φευτικά λουλουδία στα κεφάλια των κοριτσιών και ντράπηκε. Μόνο που, πλησιάζοντας, έκανε ένα νεύμα με το χέρι και της έσκασε μισό χαμόγελο. Έδειξε να τα χάνει η Ιουλία, κοκκίνισε και γύρισε από την άλλη μεριά χωρίς ν' ανταποκριθεί.

Να τον είχαν βρῖσει δε θα ένιωθε τέτοιο τσουξιμο. Μαύρισε το μούτρο του και βιάστηκε ν' απομακρυνθεί από την πλατεία. Δυο μέρες μετά πέτυχε το κορίτσι στον δρόμο της αγοράς. Δίπλα της η Μαρουσώ. Εκείνη τον σταμάτησε.

«Καλημέρα, Παντελή», του είπε.

«Μπα!» την ειρωνεύτηκε. «Πώς το 'παθες και μου μιλάς, Γιούλα; Προχθές έκανες ότι δε με γνώριζες».

Βιάστηκε η Μαρουσώ να σκύψει πάνω από ένα τελάρο ντομάτες κι άρχισε να τις ξεδιαλέγει με μεγάλη προσοχή.

Φάνηκε να στενοχωριέται η κοπέλα. «Συγγνώμη», του είπε. «Δεν ξέρω τι μ' έπιασε».

«Να σου πω εγώ τι σ' έπιασε». Το αγόρι είχε πια θυμώσει για τα καλά. «Τα μυαλά της μάνας σου».

«Σου ζήτησα συγγνώμη. Μη μιλάς για τη μάνα μου γιατί τότε θα κακιώσουμε στ' αλήθεια. Φίλοι;» έκανε πιο μαλακά.

«Φίλοι», μάσησε μέσα από τα δόντια του ο Παντελής που καθόλου δεν ήθελε να του κακιώσει στ' αλήθεια.

«Μόνο;»

«Μόνο;»

«Κι αδέρφια. Δεν είμαστε αδέρφια;»

Χαμογέλασαν κι οι δύο και οι σχέσεις τους αποκαταστάθηκαν. Δεν είχαν ευκαιρίες για άλλες συναντήσεις. Ο Παντελής κλεισμένος στη σχολή του και η Ιουλία πίσω στις καλόγριες. Το καλοκαίρι, με το που γύρισε το κορίτσι στο νησί, άκουσε το αγόρι από τη μητέρα του για τη φήμη που είχε απλωθεί σ' ολόκληρη την Ερμούπολη: τα παντρολογήματα της μοναχοκόρης του Γιάννη Περσελή με τον μοναχογιό του Πετρίτση.

«Αρχοντικό γάμο η κόρη του νονού σου», σχολίασε η Μαριόγκα Καλούδη.

«Μπα!» έκανε μόνο ο Παντελής και θεώρησε χρέος του να φάξει να μάθει για τον γαμπρό. Ο πατέρας της νύφης ήταν μακριά, αδελφός δεν υπήρχε, σ' εκείνον έπεφτε το βάρος.

Δεν πληροφορήθηκε τίποτα κακό. Πλούσιος, μορφωμένος, σοβαρά άπλυτα δεν είχε. Κάτι γλέντια με τις πριμαντόνες ενός ιταλικού θιάσου που είχε έρθει πρόπερσι στην Ερμούπολη κι είχε καθίσει έναν μήνα, δίνοντας παραστάσεις. Και ποιος νέος όμως δεν είχε τέτοιες ιστορίες να κουβαλά; Τον πρόσεξε όμως καλύτερα τον Αμβρόσιο και δεν του γέμισε το μάτι. Κοντούλης, αδυνατούλης, μ' ένα μουστάκι που φάνταζε παράταιρο στο πρόσωπό του και μιλούσε σέρνοντας τα ρο.

Παραφύλαξε να δει την Ιουλία. Όσο όμως και να προσπάθησε, δεν κατάφερε να την πετύχει μόνη της. Πάντοτε με την Τερέζα από δίπλα, πολλές φορές και με τον γαμπρό και τον πατέρα του. Το σπίτι των Περσελήδων ήταν ανοιχτό κάθε βράδυ και δεχόταν επισκέψεις για τα συχαίρια.

Κλεισμένος στη σχολή του ήταν ο Παντελής όταν του 'ρθε το σημείωμα. Λίγες λέξεις μόνο. *Αν είσαι αδελφός μου, έλα απόψε το βράδυ στις έντεκα, στον μόλο πίσω από το σπίτι μας.* Ο γάμος ήταν προγραμματισμένος σε μια βδομάδα.

Στιγμή δεν το σκέφτηκε. Στις δέκα άφησε το κρεβάτι του, ντύθηκε, δρασκέλισε τη μάντρα και χάθηκε με προφυλάξεις στο σκοτάδι. Στις έντεκα ακριβώς η Ιουλία κατέβαινε τη σκάλα στα βράχια. Το πρόσωπό της έδειχνε κλαμένο.

«Εμπλεξα, Παντελή», του είπε. «Το Σάββατο παντρεύομαι κι εγώ δε θέλω».

«Τι πάει να πει δε θέλεις;» ύψωσε τη φωνή του. «Τώρα το σκέφτηκες;»

«Μη μιλάς και δεν ξέρεις», του είπε διαμαρτυρούμενη. «Να 'χω τη μάνα μου να με τριβελίζει μέρα νύχτα, όλους να με παινεύουν για τη μεγάλη μου τύχη. Αυτόν όμως δεν τον θέλω. Είναι κοντός. Προσπάθησε δυο φορές να με φιλήσει. Μ' έπιασε σιχασιά. Δεν τον θέλω!» Χτύπησε την παλάμη της στη βάρκα, εκείνη έγειρε λίγο και ακούστηκε ένας παφλασμός.

Κάθισε στον βράχο ο Παντελής κι έσκυψε το κεφάλι του. Κάθισε δίπλα του κι η Ιουλία. Γύρισε και την κοίταξε.

«Τραβάει τα ρο», της ανακοίνωσε.

«Λες να μην το πρόσεξα;»

Σωπάσανε για ώρα ακόμα. Στο τέλος το αγόρι σηκώθηκε. «Βρε, δεν πάει στο διάολο ο Πετρίτσης κι όλο του το σόι! Μην τον πάρεις».

«Θα με βοηθήσεις;»

«Σε τι;»

«Να πάω στον πατέρα μου. Άλλος τρόπος δεν υπάρχει. Στις 18 το πλοίο του πιάνει στον Πειραιά».

«Εντάξει», συμφώνησε μονολεκτικά εκείνος.

Τα υπόλοιπα τα κανόνισε μόνος του. Έμαθε για το αυστριακό καράβι που θα έκανε στάση στην Ερμούπολη δυο μέρες πριν από τον γάμο. Έβγαλε εισιτήρια με χρήματα που του έδωσε κρυφά η Ιουλία. Έδωσε το δικό του όνομα και ψεύτικο για την κοπέλα. Ευτυχώς έφευγε σε βολική ώρα, βράδυ. Κι έτσι, μέσα στο σκοτάδι, παραμονή της ημερομηνίας που είχε οριστεί για την τελετή, ο Παντελής δρασκελίσε ξανά τη μάντρα της σχολής του, η Ιουλία άνοιξε κρυφά την πόρτα του σπιτιού της, πράγματα δεν κουβαλούσε ούτε ο ένας ούτε ο άλλος, κατέβασαν καλά καπέλο και κασκέτο στα μάτια και επιβιβάστηκαν.

Τώρα, χορτασμένος από το καρβέλι ψωμί που του είχε δώσει ο Στρατής, κοιτούσε ανήσυχα την πόρτα της τραπεζαρίας.

«Σαν πολύ αργούνε», παρατήρησε.

«Ψάχνει ο καπετάν Γιάννης το περιστροφό του για να σε καθαρίσει», τον κορόιδεψαν.

Δεν πέρασαν δέκα λεπτά και φάνηκε στην πόρτα ο Δήμος, ο λοστρόμος. «Γιά κόπιασε εσύ», έδειξε μ' ένα νεύμα του κεφαλιού του τον Παντελή. «Σε θέλει ο καπετάνιος».

Σαν λαδωμένος ποντικός σηκώθηκε το αγόρι, τον έβαλε μπροστά ο Δήμος και κινήσανε. Πριν βγούνε από την πόρτα, γύρισε ο λοστρόμος και είπε στους άλλους: «Και 'τοιμαστείτε. Φεύγουμε για τη Σύρα τα ξημερώματα».

Στο λυκόφως του 19ου αιώνα η Ερμούπολη είναι μια από τις πλουσιότερες πόλεις της Ελλάδας. Το χρωστά στους πρόσφυγες από τα καμένα νησιά της Επανάστασης, κυρίως Χιώτες αλλά και Κασιώτες και Ψαριανούς, που βρήκαν στη Σύρο καταφύγιο. Οι ίδιοι οι Συριανοί, κατά βάση άνθρωποι φτωχοί, καθολικοί στο θρήσκευμα, βρίσκονται μαζεμένοι στην καστροπολιτεία τους, στην Απάνω Χώρα, και στα γύρω χωριά.

Χιώτικης καταγωγής είναι ο πλοιοκτήτης Γιάννης Περσελής και ο καπετάνιος του, Στρατής Σορώπος. Απανχωρίτισσα είναι η Καρμελίνα Ρούσου που κατεβαίνει στο λιμάνι για να μείνει στους θείους της. Εκεί θα γνωρίσει τον αδελφό του Στρατή, τον Νικόλα, που αγαπά τα βιβλία και τους στίχους, δε στεριώνει εύκολα σε δουλειές και του αρέσουν οι γυναίκες και τα γλέντια. Στην άλλη άκρη ο Στρατής, πειθαρχημένος, πρόωρα φορτωμένος με ευθύνες και αρραβωνιασμένος με τη Μέλπω, θα γνωρίσει την Ιουλία Περσελή τη μέρα που θα το σκάσει από την Ερμούπολη και τον γάμο που της έχουν κανονίσει, αναζητώντας καταφύγιο στο πλοίο του πατέρα της.

Παραμονές ενός καταστροφικού πολέμου, ο Στρατής, η Ιουλία, ο Νικόλας κι η Καρμελίνα αγωνίζονται να χαράξουν την πορεία τους με όσα τους υπαγορεύει η καρδιά τους. Πράγμα δύσκολο σε μια κοινωνία που δεν επιτρέπει ούτε συγχωρεί εύκολα κάθε είδους παρεκκλίσεις...

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΞ: 26548